

המעמד המשפטי של החוקה עפ"י התיאוריה המשפטית של הנס קלזן

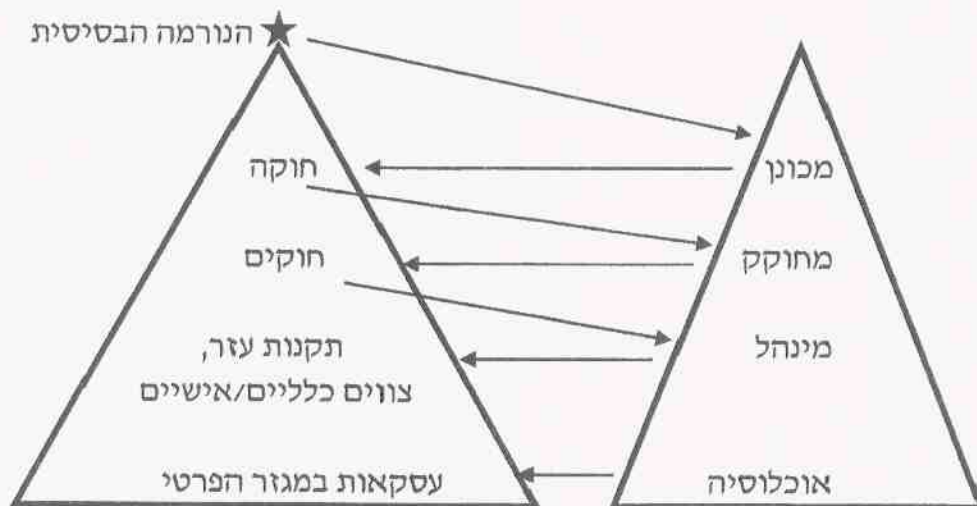
על פי קלזן, מערכת המשפט בנויה מנורמות משפטיות. מהי נורמה? נורמה היא הוראה או דרישה להתנהג בדרך מסוימת. דוגמאות לנורמות: "כבד את אביך ואת אימך", "אל תירצח".

מהי נורמה משפטית? על פי קלזן, המאפיין את הנורמה המשפטית הוא היותה מגובה בסנקציה לזה שמפר את הנורמה. כלומר, אדם שמפר הוראה משפטית מסתכן בכך שיוטל עליו עונש.

קלזן טוען למעשה כי מערכת המשפט בנויה משתי פרמידות מקבילות:

(1) פרמידת המוסדות – בפרמידת המוסדות כל דרג מוסדי שואב את סמכותו מהמוסד שמעליו, ומעניק סמכות למוסד שמתחתיו בפרמידה.

(2) פרמידת הנורמות – בפרמידת הנורמות כל נורמה שואבת את תוקפה/את סמכותה מהנורמה שמעליה בפרמידה. כל נורמה גם מסמיכה את נורמה שמתחתיה.

במילים אחרות, תקפותה של נורמה משפטית מבוססת על ידי פניה לנורמה משפטית רלוונטית מסדר גבוה יותר. תקפותה של הנורמה מהסדר הגבוה יותר מבוססת גם היא על ידי פניה לנורמה המצויה בסדר הגבוה יותר ממנה בהיררכית הנורמות, וכך הלאה עד אשר אנו מגיעים לנורמה שהיא הנורמה הגבוהה ביותר במערכת הנורמות: זוהי הנורמה הבסיסית. הנורמה הבסיסית מהווה קריטריון אולטימטיבי לתקפות משפטית ונקודת היצירה של המערכת המשפטית. הנורמה הבסיסית אינה נוצרת מכוח נורמה משפטית אחרת (שהרי אין נורמה משפטית גבוהה יותר).

רלוונטיות למשפט החוקתי: התיאוריה של קלזן עוזרת לנו לתפוס, את מיקומה ומעמדה של חוקה במדינה נתונה. חוקים אינם יכולים לסתור את החוקה שכן החוקה היא זו שמסמיכה את המחוקק לחוקק חוקים. החוקים נובעים מהחוקה. אם זאת יש לציין כי החוקה עשויה לאפשר את שינויה בהתקיים תנאים מסוימים.